

ПЕРЕДМОВА

Історія має дві ролі. Її перша роль — бути слідом. Деякі сліди дуже красиві, ними хочеться пишатися, милуватися, виставити їх на чільне місце, щоб усі завжди знали й пам'ятали про ці витвори людської цивілізації. Інші сліди жахливі, огидні, неприємні, за них соромно, їх хочеться приховати й забути. А ще історичні сліди — і красиві, і некрасиві, — подібні чимось до давніх відбитків рослин на камені: одні — видно добре, інші — складно розібрати, а те, що стерлося, доводиться домальовувати в уяві.

Друга роль історії — бути дзеркалом. Подібно до того, як людина у дзеркалі бачить свої хвороби і розуміє, де потребує лікування так і суспільство в дзеркалі історії розпізнає свої недуги. Як окрема особа, не знаючи своїх слабких і сильних сторін, ризикує втратити здоров'я, комфорт і навіть життя, так само людські спільноти, держави й навіть цивілізації, ігноруючи уроки минулого, приречені на занепад. Якщо кожна людина не пізнає вад людської природи крізь призму історії та не зробить висновків для їх подолання, цілі нації занепадуть, а людство загрузне в нескінченному колі страждань.

Ніщо не робить людину людянішою, ніж історія. Ніхто не підтримає цей світ, окрім вас. Але для достойної справи потрібна гідна підготовка.

Цей зошит допоможе вам поглянути на історію людства з різних сторін, а також він спонукатиме вас думати різноманітними способами, бо невідомо яку професію ви опануєте в майбутньому. Оскільки цей зошит універсальний і охоплює зміст одразу трьох підручників, теми в ньому об'єднано в «Блоки». Кожен із них містить теми з кількох підручників, упорядковані й синхронізовані для легкого орієнтування. Зазвичай один блок охоплює декілька уроків поспіль згідно з календарно-тематичним плануванням. Однак деякі блоки розраховані на один урок. Варто підкреслити, що виконання абсолютно всіх завдань у цьому зошиті не обов'язкове. Прислухайтеся до рекомендацій ваших учителів — вони компетентно підберуть вправи до кожної теми.

І не забувайте: історія — це не збірка оповідок, а система, і її належить осягнути. Кожен із нас є частиною цієї системи. Кожен із нас може цю систему продовжити і вплинути на подальший її розвиток.

Посилання на всі презентації за QR-кодом:

Блок №1**Вступ. Ранній Новий час в історії України**

Щупак І. — §1 □ Власов В. — §1 □ Галімов А. та Гісем О. — §1

ЗАВДАННЯ №1

Виконайте письмове діагностичне оцінювання за програмою з історії України за 7 клас.

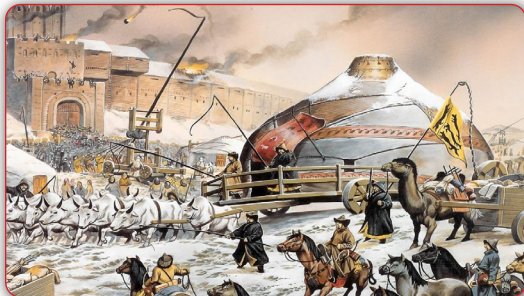
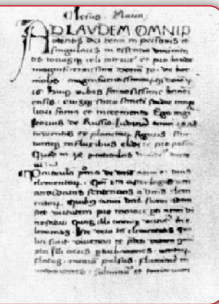
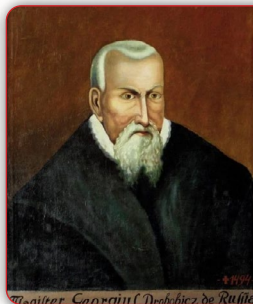
Діагностичне оцінювання за програмою «Історія України. 7 клас» для учнів 8 класу

1. Звідки, ймовірно, походить династія Рюриковичів — князів Русі-України?
2. Хто і коли охрестив Русь-Україну?
3. Який князь активно займався будівництвом кам'яних церков, фінансував безоплатні школи, бібліотеки та уклав перший на Русі письмовий звід законів «Руська правда»?
4. Половці, печеніги, торки, чорні клобуки — які з цих кочових народів Степу були зазвичай союзниками Русі-України, а які — переважно ворогами?
5. Чому 1240 рік є роком занепаду для більшої частини Русі?

- 6.** Яке велике князівство протягом 1240–1340 рр. зберігало традиції державності на території України?
- 7.** Чим для збереження української державності у скрутні часи відзначився князь Данило Романович?
- 8.** Між якими сусідніми державами поділили землі Русі після її остаточного занепаду?
- 9.** Яка сусідня з Руссю-Україною держава, приєднавши більшість її земель, правила тут за принципом: «нових порядків не вводимо, а старих — не руйнуємо»?
- 10.** Яка сусідня з Руссю-Україною держава, приєднавши її західні землі, почала запроваджувати там католицизм, змінювати місцеві закони та здійснювати соціальні утиски місцевого населення?
- 11.** Хто такі «магнати» і «шляхта»? Назвіть їхні схожі й відмінні риси.
- 12.** Що таке «магдебурзьке право»?

ЗАВДАННЯ №2

Розташуйте ілюстрації у хронологічній послідовності від «1» до «6». Дайте усну відповідь: з якими подіями, явищами, процесами та історичними особами українських земель були пов'язані ці ілюстрації?

Блок №2

Претензії сусідніх держав на українські землі
в 1-ій половині XVI ст.

Щупак І. — §2 □ Власов В. — §2 □ Галімов А. та Гісем О. — §2

ЗАВДАННЯ №1

За допомогою матеріалу підручника або поданої в зошиті мапи, випишіть назви українських територій (історико-географічних регіонів), тимчасово приєднаних до складу сусідніх держав у XVI ст.

Країна	Українські території
Белике князівство Литовське	
Польське королівство	
Угорське королівство	
Молдавське князівство	
Московське царство	
Кримське ханство	

ЗАВДАННЯ №2

Пройдіть онлайн-вправу з картою. Встановіть відповідність між державами та правителями, які у пізньому середньовіччі включились в активну боротьбу за певні українські території.

Посилання на вправу за QR-кодом:

ЗАВДАННЯ №3

Укажіть щонайменше по одній політичній, економічній та культурній причині, через які панування сусідніх держав на українських землях стало можливим упродовж XIV–XVI ст. Також назвіть

щонайменше три засади, спираючись на які можливо побудувати міцну самостійну українську державність.

Політична причина:

Економічна причина:

Культурна причина:

Засади, спираючись на які можливо побудувати міцну самостійну українську державність:

1.

2.

3.

ЗАВДАННЯ №4

Ознайомтесь з інформацією і дайте відповіді на запитання. Для більш вичерпної відповіді застосуйте власні додаткові пошукові дослідження, що стосуються теми.

Тактична задача «Битва під Оршею»

Дата: 8 вересня 1514 р.

Командувачі: литовсько-польсько-руські сили — Костянтин Острозький;

московити — Іван Челяднін та Міхаїл Голиця-Булгаков.

Місце: лісостепова, рівнинна, болотиста місцевість між річками Дніпром та Оршею.

Сили сторін: литовсько-руські сили — близько 20 тисяч, переважно легка кіннота та піхота, а також до 300 гармат.

московські сили — близько 80 тисяч, переважно важка та легка кіннота, а також до 300 гармат.

Особливості обставин:

К. Острозький наказує вночі навести понтонну переправу до протилежного берега річки, щоб наблизитись до супротивника.

Дізнавшись про дії супротивника, московити намагаються завадити планам і атакують на світанку. Челяднін і Голиця не виступають єдиним фронтом, підставляючи один одного під удар, щоб особисто здобути остаточну звитягу над менш чисельною протиборчою стороною. Русько-литовська кіннота здійснює оманливий відступ і заманює московитів в зону ураження своїх гармат. Зазнавши натиску, важка московська кіннота втікає на багnistий берег річки Кропивни, де зазнає остаточного розгрому.

Які тактичні переваги намагався використати для себе Костянтин Острозький?

Яких тактичних помилок припустилися московити?

Як Костянтин Острозький скористався помилками супротивника?

Зміст

Блок №1.	Вступ. Ранній Новий час в історії України.....	4
Блок №2.	Претензії сусідніх держав на українські землі в 1-ій половині XVI ст.	7
Блок №3.	Соціально-економічне становище українських земель у 1-ій половині XVI ст. Люблінська унія 1569 р.....	11
Блок №4.	Церковні та релігійні проблеми на українських землях у XVI ст. Берестейська унія 1596 р.	18
Блок №5.	Культурне життя України XVI — першої половини XVII ст.	23
Практичне заняття №1 (Розділ I).	Суспільно-політичні та культурні процеси на українських землях у XVI — на початку XVII ст.	24
Підсумкова тематична робота №1 (Розділ I).	Суспільно-політичні та культурні процеси на українських землях у XVI — на початку XVII ст.	27
Блок №6.	Поява українського козацтва. Запорозька Січ.....	30
Блок №7.	Становлення реєстрового козацтва. Перші козацькі повстання кінця XVI ст. Доба героїчних походів. Хотинська війна	34
Блок №8.	Боротьба за українську православну церкву. Козацькі повстання 1620–1630-х рр.	41
Блок №9.	Передумови козацької революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Події 1648–1649 рр.	48
Блок №10.	Розпал козацької революції на початку 1650-х років. Держава Військо Запорозьке	51
Блок №11.	Воєнно-політичні події 1654–1657 рр.	58
Практичне заняття №2 (Розділ II–III).	Становлення та розвиток козацтва. Козацька революція під проводом Богдана Хмельницького.	61
Підсумкова тематична робота №2 (Розділ II–III).	Становлення та розвиток козацтва. Козацька революція під проводом Богдана Хмельницького	65
Блок №12.	Гетьманування Івана Виговського та Юрія Хмельницького. Початок доби «Руїни».....	68
Блок №13.	Розпал і завершення «Руїни». Гетьманування Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Івана Самойловича. Військо Запорозьке на трьох фронтах	74
Блок №14.	Правобережна Гетьманщина. Слобожанщина. Запорозьке козацтво. Іван Сірко.....	79
Блок №15.	Гетьманщина за часів Івана Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Церковне життя, освіта, наука та мистецтво	84
Практичне заняття №3 (Розділ IV).	Гетьманщина наприкінці 50-х років XVII ст. — на початку XVIII ст.	88
Підсумкова тематична робота №3 (Розділ IV).	Гетьманщина наприкінці 50-х років XVII ст. — на початку XVIII ст.	94
Блок №16.	Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Гетьманство І. Скоропадського, П. Полуботка та Д. Апостола	98

Блок №17.	Гетьман Кирило Розумовський. Ліквідація Гетьманщини та козацького устрою на Лівобережжі. Кримське ханство.....	101
Блок №18.	Українські землі у складі Речі Посполитої у XVIII ст. Гайдамаки й Коліївщина. Поділи Речі Посполитої. Культурні процеси	105
Практичне заняття №4 (Розділ V).	Українські землі у 20–90-х роках XVIII ст.	115
Підсумкова тематична робота №4 (Розділ V).	Українські землі у 20–90-х роках XVIII ст.	117
Блок №19.	Здобутки українського суспільства. Внесок України в розвиток європейської цивілізації.....	120
Підсумкове тестування для 8-го класу з історії України.	Україна в контексті епохи раннього Нового часу	122